

Compunerea școlară – expresie a interferării cunoștințelor de limbă, literatură și cultură generală

Prof. Petrescu Daniela Florina
Școala Calotești-Budeasa

„Un cuvânt numește, alt cuvânt îl pune în mișcare un alt cuvânt îi aduce lumina. Un cuvânt cântărește un miligram și alt cuvânt poate cântări și greutatea muntelui răsturnat din temelii și înecat în patru silabe. Cuvinte fulgi, cuvinte aer, cuvânt metal, cuvinte înecate ca grotelile și cuvinte limpezi ca izvoarele pornite din ele; într-un cuvânt se face ziuă și alte cuvinte amurgesc. Cuvintele scapără ca pietrele sau sunt ca melcii. Ele te asaltează ca viespile sau te liniștesc ca răcoarea; te otrăvesc ca bureții sau te adapă ca roua trandafirilor. Chimia aplicată la culori și parfumuri este o copilărie, comparativ cu magiile foarte vechi, pe care le realizează cuvintele, de la primele cântece despre Dumnezeu și om”.

TUDOR ARGHEZI

Ființa socială, omul a simțit de timpuriu nevoia comunicării raționale; și-a exteriorizat astfel trebuințele, intențiile sau soluțiile practice, dar a comunicat și gânduri și sentimente.

Toate activitățile de comunicare, fie că au loc în ore special destinate, fie că se desfășoară în toate împrejurările în care elevii sunt puși în situația de a exercita actul vorbirii, au o contribuție marcantă în cultivarea creativității.

Pentru a deschide toate orizonturile școala utilizează compunerea, un exercițiu complex, în care se concretizează atât deprinderile de exprimare corectă, cât și cele care țin de organizarea logică a unui text.

O compoziție sau o compunere este o comunicare verbală fixată spațial. Se impune eliminată prejudecata că prin compunere s-ar putea înțelege doar ceea ce este comunicat în scris. Nu apare deloc inadecvat că prin compunere se înțelege un text – latină textus = urzeală, țesătură, care țese, structurează un mesaj ce poate fi emis și perceput oral sau scris.

Compunerea e un ansamblu frastic interrelațional, caracterizat de continuitatea și stabilitatea sensului.

În accepția didactică ,prin compoziție, compunere, se mai înțelege și exercițiu de formare și dezvoltare a priceperilor și deprinderilor de a alcătui comunicări orale și scrise, care să satisfacă standardele de textualizare, exerciții de dezvoltare a exprimării elevilor.

Exercițiile de compunere au ca scop fundamental formarea și cultivarea exprimării elevilor, pentru a corespunde cerințelor impuse de folosirea corectă a limbii literare, pentru comunicarea observațiilor, gândurilor, stărilor sufletești, în relație cu viața, ambianța socio - culturală. Compunerile contribuie, hotărâtor, la cultivarea și cizelarea spiritului. Compunerea are un rol definitoriu și în stimularea personalității elevului.

Activitatea de comunicare, prin elaborarea de compuneri, realizează, pe de o parte, o sinteză a tot ce elevii învață la citire și celelalte obiecte de învățământ mai ales sub raportul corectitudinii exprimării, iar, pe de altă parte, constituie un prilej de valorificare a experienței de viață, de manifestare a imaginației și fanteziei lor creatoare.

În organizarea și desfășurarea orelor de compunere, lucrul cel mai important este nivelul activității creatoare a elevilor. De aceea e necesară o ierarhizare a compunerilor din acest punct de vedere.

Astfel, de la simple compuneri pe baza unor texte citite care conțin elemente creatoare, se trece la compuneri după un șir de ilustrații, după un tablou, apoi la cele cu început dat sau cu sfârșit

dat. Compunerile libere orale sau scrise prezintă cel mai înalt grad de creație, cea mai evidentă notă de originalitate.

Activitatea pe text, analiza trebuie folosită pentru solicitarea efortului de gândire al elevilor. Ideile principale dintr-un text și apoi ideea de bază a textului pot fi formulate în moduri diferite. Participarea afectivă a elevilor este hotărâtoare, fiecare căutând o formulare adecvată. Intervenția creatoare a elevilor poate consta și în exprimarea opiniei personale, a punctelor de vedere proprii cu privire la faptele analizate în text.

Compunerea școlară, atât în gimnaziu, cât și în liceu, urmărește obiective comune, diferențiate în funcție de particularitățile de vârstă și de nivelul de pregătire a elevilor.

Elaborarea unei compuneri se desfășoară etapizat:

1. alegerea subiectului în conformitate cu o tematică bine definită, care să stârnească interesul elevilor, să le verifice cunoștințele dobândite și să fie efectuată cu plăcere. Compunerile pot fi de două feluri: libere – pe baza unui subiect conceput de cadrul didactic, întâmplări din viața elevilor, pe baza unui proverb și dirijate - ce au la bază interpretarea textelor studiate, caracterizarea unui personaj, compuneri de sinteză. În liceu preponderente sunt compunerile cu tematică literară. Apar noi tipuri ca referatul, eseul, comentariul literar, recenzia.

2. documentarea sau invențiunea care implică un proces de sinteză a cunoștințelor la care se adaugă sensibilitatea proprie. Documentarea implică și o anticipare a structurii conținutului compunerii, în funcție de materialul factual adunat.

3. dispozițiunea sau planul, se realizează conform elementelor structurale cunoscute, introducere, cuprins și încheierea sub îndrumarea profesorului, dar acesta va stimula și inițiativa personală a elevilor.

4. elocuțiunea sau redactarea propriu-zisă, stilizarea. În această etapă, planul de expunere se materializează într-un discurs literar convingător, în forma redactată și orală. Momentul este important pentru formarea deprinderilor de exprimare frumoasă și corectă. Pentru reușita compunerii este necesară o perfectă îmbinare a câtorva elemente fundamentale: cunoștințele literare și non literare ale elevului, capacitatea afectivă și emoțională, limbajul elevului.

5. analiza compunerilor prin lecții speciale în care se citesc 2-4 lucrări, acestea fiind apoi supuse discuției clasei.

„Când ajungi ca dascăl să citești: primăvara a spart geamul, iarna de sticlă se poate sparge, poți fi sigur că l-ai învățat pe copil să prețuiască lumea din jurul lui, dar să o și vadă așa cum o crede el. În lumea cuvintelor copilul e apa vie,,.

Bibliografie:

1. Parfene, Constantin, Metodica studierii limbii și literaturii române în școală, Polirom, 1999.
2. Eftenie, Nicolae, Introducere în metodică studierii limbii și literaturii române, Pitești, 2000.
3. Actori pe scena educației – revistă de cultură și educație, Pitești, 2006.